

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Franciškanska ulica št. 8 (takarna I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROČNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za avstro-ogrsko in bosno K 21-60, polletna K 10-80; četrtletna K 5-40, mesečna K 1-80; za Nemčijo celoletno K 26-40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36-—.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inserati: enostopna petliverica 30 vin., pogojen prostor, poslana in reklame 40 vin. — Inserate sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštne proste.

Posamezne številke po 8 vin.

Štev. 346.

V Ljubljani, v četrtek dne 1. avgusta 1912.

Leto II.

Vabilo na naročbo.

Zarja izhaja vsak dan ob 11. dopoldne in štane naročnina

Za avstro-ogrsko kraje:

celoletna	K 21-60
polletna	10-80
četrtletna	5-40
mesečna	1-80

Za Nemčijo:

celoletna	K 26-40
polletna	13-20
četrtletna	6-60
mesečna	2-20

Za ostalo inozemstvo celoletno 36 kron in sicer s pošiljanjem na dom ali po pošti. Naročnino je pošiljati naprej.

Posamezna številka 8 vin. v administraciji in tobakarnah:

Naročnina se pošilja pod naslovom: Upravništvo „Zarje“ v Ljubljani.

Mladoturška zaupnica.

V Carigradu se je odigrala tragična komedija, in njen naslov je »Kapitulacija mladoturkov«. Klavna je ta kapitulacija, nemožat je konec. Zbornica s svojo velikansko mladoturško večino je izrekla s 113 glasovi proti 45 brezpogojno zaupanje tisti vladi, ki jo je le nekoliko minut pred tem ostentativno tepla ne z bčji, ampak s škorpioni. Muktarijeva vlada je hotela dobiti povod za razpust parlamenta, mladoturki so se hoteli izogniti razpustu za vsako ceno, tudi za ceno svojega ponižanja. In tako je prišlo, da je dobila vlada, ki ne zaupa večini, tista vlada, ki je prevzela svojo oblast z očitnim namenom, da napravi konec razmezu in so razvile iz položaja v parlamentu. ram ki so se razvile iz položaja v parlamentu.

Od tistega trenutka, ko je bil imenovan novi kabinet, je zbornica zahtevala, da se ji predstavi. Po tem je bilo videti, kakor da so si mladoturki kljub vsem zadnjim dogodkom ohranili pogum, kakor da vlada med njimi bolevito razpoložena in kakor da so pripravljani braniti svoje pozicije do zadnjega moža. To mnenje o mladoturški bojevitosti se je še bolj utrdilo, ko je zbornica dobila znano anonimno pismo baje od vojaške lige z groznjo, da bo razbita, če se ne razide sama. Takrat je parlament sklenil, da ostane v permanenci in pripravi vojnega ministra, da pride v zbornico. Ta energija je še kazala na to, da bi mladoturki rajši v boju poginili, kakor pa se ponižno vdali. In potem so prihajala poročila, koliko pristavev da imajo mladoturki še po deželi, koliko vojnih zborov jim je zvestih in kako se preobrača javno mnenje njim v prid.

Le nekoliko dni je zadostovalo, in ves mladoturški pogum je izpuhtel, vsa njihova bolevitost je zmazala. Zdaj jim ne gre za nič drugega več kakor za mandate, in da bi te ohranili, so se ponižali do skrajnosti, so poljubili roko, ki jih je bičala, so odobrili vsa očitanja, ki so jim bila vržena v obraz.

Vlada si je sama izbrala trenutek, da se predstavi parlamentu in je že s tem pokazala prevzetnost, katere ne bi bili mladoturki pred štirimi leti nikakor trpeli. Ko pa je v torek prišla v zbornico, je priganjala, da se izvrši in

konča debata nemudoma; na mladoturški predlog, da naj se debata odgodi na sredo, je Hussein Hilmi kratko in grobo odgovoril, da vlada ne more čakati in da je govorjenje itak odveč. Programatična izjava vlade, o kateri se je zahtevala debata, pa je bila taka, da bi jo bili morali mladoturki s svojega stališča brezpogojno odkloniti ter izreči vladi nezaupanje. To je vlada pričakovala; zakaj njena izjava je bila izzivajoča, krvava kritika mladoturške politike, mladoturške uprave in mladoturškega zakonodajstva.

Muktar paša je v imenu vsega kabineta dejal, da je vzroke sedanjih težav v Turčiji iskati v tem, da so oblasti nepostavno posegale v volitve, da pripadajo častniki političnim strankam, da so se kršili zakoni in da so izdajale odredbe, ki so v nasprotju z ustanovo. To je nedvomno vse resnično. Ali vse to očitane zadeve mladoturke; oni imajo svoje mandate in svojo večino zahvaliti nepostavnemu poseganju oblasti v volitve; oni so prvi zapletli oficirje v politiko, oni so kršili zakone in izdajali protustavne odredbe. Če odobre vladno izjavo, priznajo, da je imela prav, da je vse njeno očitanje opravičeno, skratka, da so krivi. Ali s tem priznavajo tudi, da je sedanji parlament nezakonito sestavljen in da odločuje njihova večina v zbornici po krivici. Iz tega pa sledi samo ob sebi, da taka nepostavno izvoljena zbornica ne more obstajati in da je njen razpust potreben.

Ali ravno tega ne žele mladoturki, ker se zavedajo, da so prišli s pomočjo pritiska do mandatov in do večine, pa se boje, da bi bil tisti hip konec njihove moči, ko bi se parlament razpustil. Strah pred razpustom parlamenta je vedno sumljiv; stranke, ki so prepričane, da imajo oporo v ljudstvu, se nikoli niso bale takega koraka, ki jim je dajal najboljšo priliko za boj z vlado.

Veliki vezir pa je svojo izjavo dopolnil tudi z napovedjo korakov, ki jih namerava storiti. Povedal je, da je že uvedena preiskava zadnjih volitev in da bo vlada postopala po rezultatih, ki jih poda preiskava. To lahko pomeni dvoje: Če se pokaže, da volitve niso bile poštene, razpusti zbornico; in če dožene, kateri uradniki so sleparili, jih kaznuje. Nadalje hoče vlada preprečiti vmešavanje armade v politiko in nadomestiti uradnike, ki se pripadajo političnim strankam ter delujejo politično, nadomestiti z drugimi. Odpraviti hoče zakone, ki se ne vjemajo z ustavo in naposled pribaviti veljavno tistim zakonom, ki zagotavljajo vsem narodni enake pravice.

V tej izjavi je dosti dvomljivega in dosti lepega; ali vse je neprijetno za mladoturke. To so čutili. In debata, ki se je pričela, je bila viharina. Poslanec Babanzade je naglašal, da vlada nima odločati o dnevnem redu zbornice, ki mora imeti priliko, da študira vladno izjavo, ker bi bila drugače njena čast oskrnjena. Če nima zbornica za to vsaj 24 ur časa, tedaj ima opraviti z despotizmom.

Ali vlada je obstajala na svojem: Takoj razpravljati in še danes glasovati! Dvakrat se je prekinila seja. Prvič so mladoturki na svojem posvetovanju sklenili, da izrečejo vladi grajo. Ko pa je naposled pod trajnim pritiskom ministrov prišlo do glasovanja, je dobila vlada z 68 glasovi večine — zaupnico!

Mladoturki so se ponižali. Ali kaj je s tem doseženo? Da bi vlada razpuščala parlament, ki ji votira zaupanje, sicer ni navadno. In namen mladoturške kapitulacije je bil ta, da prepreči razpust. Toda vlada nima na vse strani tako prostih rok kakor napram parlamentarni večini. Albanci zahtevajo razpust, ostali uporniki ga zahtevajo, vojaška liga ga zahteva. Tako močan pa ni kabinet, da bi se mogel upirati vsem tem silam, če noče riskirati, da se nadaljuje punt in da odloči orožje. V tem slučaju je pa tudi dvomljivo, če se sme zanašati na zmago tista vlada, ki so jo doslej uporabljali simpatično pozdravljali. Ponižanje mladoturkov ni rešilo situacije, ampak jo je še bolj zmedlo in zavleklo odločitev. Vihar divja dalje in Turčijo pričakujejo še težki dnevi.

Draginja drugod in pri nas.

Tržačan Mario Alberti je že lani med ekonomimi in konzumenti zbudil veliko pozornost s svojim delom o življenjskih potrebščinah. Po iniciativi in s pomočjo tržaškega Trgovskega Muzeja je priredil anketo o delovnih in življenjskih pogojih delavstva v različnih deželah sveta. Uspeh njegovega proučevanja in poizvedb izide v kratkem pod naslovom: »Gibanje cen in mezd v letu 1911.« Na delo samo se o priliki še povrnemo; za danes se omejimo le na najznačilnejše rezultate Albertijeve ankete.

V uvodu se pisatelj peča z življenjskimi razmerami v tržaškem mestu in očrta nadalje znanstveno metodo, ki nudi točne in zanesljive podatke o cenah, stanarinih in mezdah. Kako vstajajo cene v posameznih deželah v zadnjih 25. letih, kžejo sledeče številke (index numbers):

	1897	1901	1905	1909	1910	1911
Avstrija	97	97	108	118	118	132
Belgija	84	93	96	105	103	—
Kanada	92	107	114	121	—	—
Francija	92	105	109	116	116	—
Nemčija	92	108	107	120	120	131
Anglija	94	106	109	112	118	121
Italija	70	80	80	85	87	—
Zed. države	90	108	116	126	132	—

Države	Index Numbers				
	stanarine	živil	potrošek za življenje	mezd	Razloček med potroškom za življenje in mezdami
Amerika	207	138	152	230	+ 78
Anglija	100	100	100	100	—
Belgija	74	98	94	63	- 31
Nemčija	123	118	119	83	- 36
Francija	98	118	114	75	- 39
Avstrija	160	154	155	76	- 79
Italija	105	159	148	68	- 80

Draginja je torej splošna in raste zlasti znatno v poslednjih letih. Le da draginje ne občutijo povsod enako. Kjer so mezde visoke, je draginja neprijetna, ampak se prenese, tam pa, kjer so delovni pogoji neugodni, ustvarja najmanjša podražitev cen neznošno, ali pa težko življenje. Vsled tega je predvsem važno, da se primerja gibanje cen z gibanjem mezd v posameznih deželah. Tega dela se je lotil Alberti. Za danes podajamo le končne številke, ki jih je sestavil v navedenem delu.

pa na cerkovnika kakšne katedrale. Njegovo lice je bilo lepo, brezhibno, obrito, z nekoliko močnim nosom med dvema velikima, srepima in svetlimi očesoma.

»Gospod Squadra,« je dejal Pierre še enkrat.

Mož se je priklonil, kakor bi hotel reči, da je on gospod Squadra; potem se je še enkrat poklonil duhovniku, češ da naj gre z njim, in oba sta se, drug za drugim, obrnila brez naglice proti neskončni vrsti dvoran.

Pierre, ki je poznal predpise in večkrat govoril z Narcissom o slovesnih šegah, je spoznaval posamezne dvorane, se spominjal, čemu služi ta, čemu ona, in jih v duhu polnil z osebami, ki imajo pravico bivati v njih. Vsak do- stojanstvenik se sme po svoji stopnji posluževati le gotovih vrat, tako da gredo osebe, ki jih hoče papež sprejeti, od rok do rok — od slug do nobelgardistov, potem do častnih komornikov, naposled do tajnih komornikov. Ali po osmih zvečer se izprazni dvorane, na stebričnih mizah gori le malo sveč, neskončna vrsta soban je osamela, poltemna, zaprta v slovesni nič, v katerem se pogreza vsa palača.

Najprej je prišla dvorana slug, Sala dei Bus-solanti, dvorana navadnih vratarjev, odtih z rdečim baržunom, v katerem je uvezen papežev grb; oni ima spremljati obiskovalce do vrat častne predsobe. Ob tej pozni uri je bil le še eden njih navzoč; sedel je na klopi v tako temnem kotu, da je bil njegov plašč videti črn. Dvignil je glavo in zabodel oči v to noč, v kateri je ugašal ves bleščeči sijaj dneva. Potem sta šla skozi orožniško dvorano, kjer so morali po pravilu tajniki kardinalov in visokih oseb čakati na povratek svojih gospodarjev; bila je čisto prazna, in ne ene lepe modre uniforme z belimi pasovi, ne enega finega talarja ni bilo videti kakor ob času slavnostnega sprejemanja. Prazna je bila tudi druga, nekoliko manjša, straži palače namenjena dvorana; ta milica prihaja iz rimskega meščanstva, nosi črne plašče, zlate naramnice in čako z rdečim peresom.

Iz tabele je razvidno, da so v primeri s cenami živil, stanarin in mezd najugodnejši življenjski pogoji amerikanskega delavca; dasi so tam stanarine zelo visoke, živila draga, so nasprotno mezde neprimerno višje kot drugod; za Zedinjenimi državami sledi Anglija, potem Belgija, Nemčija in Francija; na zadnjem mestu je položaj avstrijskega in italijanskega delavca.

Če upoštevamo višino mezd in draginjo življenja, spoznamo, da je življenjski položaj avstrijskega in italijanskega delavca za 157, oziroma 159 odstotkov slabši kot položaj amerikanskega delavca, za 79, oziroma 81 odstotkov slabši kot položaj angleškega delavca, za 48, oziroma 50 odstotkov slabši nego v Belgiji, za 43, oziroma 45 odstotkov slabši nego v Nemčiji in za 40, oziroma 42 odstotkov slabši nego na Francoskem. Iz statističnih primer pa izhaja tudi, da je delovni čas v onih deželah krajši, kjer so mezde višje.

Kardinal Fischer.

V Neuenahrju je ponoči od torka na sredo umrl kelmorajnski nadškof kardinal dr. Anton Fischer. Njegova smrt se bo v Nemčiji bolj občutila kakor navadno odhod cerkvenega kneza s tega sveta. V katoliškem svetu na Nemškem je Fischer igral važno vlogo in zlasti zadnja leta je bila njegova oseba pogostoma v središču važnih vprašanj.

Katolicizem v Nemčiji jadra v dveh strujah, ki so v občutnem nasprotju druga do druge: Kelmorajnska smer, in pa berlinska. Zadnjo vodi vratislavski nadškof kardinal dr. Kopp, prvi je bil Fischer na čelu. Boj se je vodil z vsemi sredstvi spletkarstva, volunštva in denunciacij. Berlinska smer je radikalno-klerikalna, zelotska do skrajnosti, dočim označujejo kelmorajnsko za blago, za popustljivo in tolerantno.

Kardinal Kopp smatra centrum za odločno in izključno katoliško stranko, ki se mora ravnati po ukazih cerkve; Fischer pa je kolikor toliko ločil politiko od vere in pripisoval centrumu samo političen značaj. Najbolje so posegala ta nasprotja v taktiko glede na delavstvo. Berlinska smer je skrajno sovražna »krščanskim strokovnim društvom«, katerih duševni oče je bil Fischer, in zahteva, da se tudi katoliški delavci strogo konfesionalno organizirajo ter v vsakem oziru slušajo cerkvene oblasti. V omenjenih društvih je prišlo vsled tega do hude krize. Tudi papež se je postavil na berlinsko stran in Fischer se je moral v Rimu osebno zagovarjati.

Sicer je bil tudi Fischer v cerkvenih vprašanjih vseskozi reakcionaren in je vehementno nastopal proti modernistom in proti reformam v katoličanstvu.

Fischer je bil rojen leta 1840. v Jülichu. Štiriindvajset let je deloval kot učitelj verouk na essenski gimnaziji. Nadškof v Kelmorajnu je postal leta 1902. in leto dni nato je bil imenovan za kardinala.

Ljubljana in Kranjsko.

— Vse cenjene naročnike vabimo, da čimprej poravnajo naročnino za tekoči mesec; kdor do 10. v mesecu ne plača, se mu list brez-

Obrnila sta se potem na desno, v drugo vrsto dvoran, in tudi tukaj je bila prva, v katero sta vstopila, tapetna dvorana prazna. To je čakalnica; krasna je s svojimi visokimi, poslikanim stropom, s svojimi čudežnimi, z Andranovim imenom označenimi gobleni, predstavljajočimi čudotvornega Jezusa in svatbo v Kani galilejski. Prazna je bila tudi dvorana nobelgardistov, s svojimi lesenimi stoli, s stebrično mizo na desni, na kateri stoji visoko razpelo med dvema svetilkama, s širokimi vrati v ozadju, kjer se pride v drug prostor, v nekakšen alkoven; tam je oltar, kjer bere papež mašo ločen od vseh, medtem ko leže navzoči na marmornatem tlaku od svetlih nobelgardistovskih uniform le bleščeče sosednje dvorane na kolenih. Prazna je bila naposled tudi častna prednja soba, prestolna dvorana, v kateri sprejema papež po tri-do štiristo oseb obenem na javni avdienci. Nasproti oknom na nizkem odru stoji prestol, pozlačen, z rdečim baržunom pokrit naslanjač pod nebom iz enakega baržuna. Poleg prestola leži blazina, na katero se poklekne za poljubljanje noge. Dalje sta na desni in na levi druga nasproti drugi dve stebrični mizici; na eni stoji ura, na drugi razpelo med visokimi lestenci za sveče s pozlačenimi lesenimi nogami. Rdeča damastna tapeta z visokimi palmami à la Louis XIV. se dviga gor do bahavega friza, ki obroblija strop z alegoričnimi slikami in podobami, krasni mrzli marmorni tlak pa se pokriva šele pred prestolom s smirnsko preprogo. Ali ob privatnih avdiencah, kadar je papež v mali prestolni dvorani ali pa celo v svoji sobi, ni ta dvorana nič drugega kakor častno predsobie, kjer čakajo vsi prelati, visoki cerkveni dostojanstveniki, pomešani s poslaniki, z visokimi državnimi osebami vsake stopnje. Službo opravljata tukaj dva častna komornika; ona sprejemata osebe, katerim se izkazuje visoka čast avdiencie, od »bussolantijev«, ter jih spremljata sama do vrat sosednje sobe, tajne prednje dvorane, kjer jih izročata tajnim komornikom.

EMILE ZOLA:

Rim.

In ker se gardist ni zganil in mu ni zastopil poti, je šel dalje, naravnost na desno, v veliko vežo, kjer je kamnina Scala Pia z ogromnim, četverkotnim stopniščem, ki drži k Damazijeve dvorišču. Tudi tukaj ni bilo videti žive duše — nič se ni genilo kakor zamolkli odmev korakov, mirni soji plinskih luči, ki so bile mlo pobledele v motnih kroglih.

Gori se je spomnil, ko je korakal preko dvorišča, da ga je že enkrat videl z njegovim portikom, z njegovim vodometom, z njegovim belim tlakom v pekočem solncu iz Raffaelove galerije. Ali zdaj ni bilo opaziti niti onih petih ali šestih čakajočih vozov, negibno stoječih konj, leseno sedečih voznikov. Bila je zdaj puščava, neizmeren, gol in brezbarven četverkot, ležeč kakor v grobnem spanju pod mrko lučjo svetilk, ki so s svojim odsevom osvetljevale visoka okna treh fasad. Nekoliko vznemirjen, prevzet od lahke groze te praznote in tišine, je korakal nekoliko hitreje dalje in se obrnil na desno proti s senčnikom zavarovanemu peronu, kjer je nekoliko stopnic vodilo do velikega stopnišča. Tam je stal krasen, orožnik v veliki uniformi.

»Gospod Squadra.«

Z enostavno kretinjo, brez besede, je žandar pokazal na stopnišče.

Pierre se je povzpela gor. Bilo je zelo široko stopnišče z nizkimi stopnicami, z belo marmorno ograjo in z rumeno pobarvanimi stenami. Plin v bledih steklenih kroglih je bil videti iz varčnosti še niže privit. Nič žalobno slovesnejšega ni bilo misliti od te veličastne, blede in hladne golote v tem sijaju nočnih svetilk. Na vsakem odstavku stopnišča je stražil še po en švicarski gardist z bradnico, in v težkem spanju, ki je prevzelo to palačo, ni bilo slišati nič drugega kakor pravilne korake teh mož, venomer hodečih sempatja, da bi se oteli omotici te okolice.

pogojno ustavi. Ob tej priliki pa prosimo prijatelje lista, da zanj agitirajo in mu nabere novih naročnikov. Zlasti one čitatelje »Zarje«, ki jih doslej pogrešamo v seznamu odjemalcev, pozivamo, da si list, ki ga čitajo, tudi naroče.

— **Objektivno postopanje.** Moščansko aiero »Slov. Narod« rad prelistava, ampak vselej pogumno preskoči tisti sramotni list, na katerem so liberalci izdali vse svoje politično prepričanje, če so ga kdaj imeli, in zavrgli vsa protiklerikalna načela med staro šaro. Ampak bolj ko premešava liberalno glasilo po moščanskem svojem gnojišču, neprijetnejše duhove izvablja iz njega. Da so nekateri uradniki — liberalci od peto do vrha — brez službene potrebe naglasi socialno demokratične železničarje-velice na dan volitve v službo, dočim so se njih tovariši-volilci prostovoljno zglasili za nadomestno službo, se zdi »liberalnemu« glasilu popolnoma v redu. Nezaslišani volilni rop, brezobrazno konfiskacija delavske volilne pravice imenuje »Slov. Narod« — objektivno postopanje. Dalje samoponižanje glasila, ki hoče veljati za liberalno, pač ne gre. Najostudnejši terorizem napram delavstvu opravičuje in blagoslovja, nemarno šikaniranje železniških helotov odobrava, katerim ne privoščiti niti svobodnega političnega mišljenja. Kako podel in zavrnjen je bil liberalni nastop pri moščanskih občinskih volitvah, se razodeva ravno iz tega, da pada »Slov. Narod« pri obrambi tega nesposobnega postopanja iz ene zadrege v novo zagato. O kočljivi zadevi z bianco-podpisi pa slabovestno molči kakor zid in vsi naši opomini niso zalegli, da bi v interesu resnice stopil iz kompromitujočega molka.

— **Letošnji vojaški nabori** bodo v Ljubljani 12. in 13. avgusta.

— **Lačne nastitli, željne napajati** je tudi delo usmiljenja. Včeraj smo v naglici pozabili povedati, da bo na vrtni veselici pevske podružnice »Vzajemnosti«, ki se vrši v nedeljo 4. avgusta popoldne ob 4. v gostilni pri Babniku in v Vodmatu, vogal Bohoričeve in Zalokarjeve ulice, tudi v tem oziru preskrbljeno; gostilničar bo postregel z dobrimi in cenimi jedili in pajačami, tako da ne bo nihče trpel lakote in žeje, ki je v teh pasjih dnevih neizogibna. Na tej veselici — vstopnina je le 30 vin, za osebo, otroci prosti — je torej preskrbljeno za duševni in telesni blagor obiskovalcev. Zatorej nič ne premišlujmo, temveč jo v nedeljo 4. avgusta udarimo v Vodmat k »Babniku«, pa bomo gotovo veseli in zadovoljni.

— **Javen družben shod** za člane občnega konsumnega društva v Idriji se vrši v nedeljo dne 4. avgusta t. l. ob 9. dopoldan v prostorih podružnice Unije pri Tončku. Na dnevnem redu so združne zadeve. Vsi člani se vljudo vabijo na shod.

— **Nevihita v ljubljanski okolici.** V ponedeljek je tu razsajala strašna nevihta. Dež je lil kakor iz škafa. Že okrog osme ure je začelo grmeti, pozneje pa treskati. Ob pol 10. je tresčilo v Savljah pri Joželnju; strela je šla skozi streho v spalno sobo in v vežo, kjer je šla pri vodovodni cevi v tla. V sobi so spali domači, vendar pa strela ni nobenega poškodovala. Ne dolgo potem je strela udarila v Skalarjev kozolec, ki je bil takoj ves v ognju. Gasilci so bili takoj na mestu in so z neumornim delom rešili, kar se je dalo rešiti in so preprečili, da se ogenj ni razširil.

— **Umrli so v Ljubljani:** Marija Podkrajšek, žena poštnega oficijanta, 31 let. — Alojzija Windischer, vdova c. kr. davkarja, 59 let. — Josip Pospišil, sin kleparskega mojstra, 9 mesecev. — Ivan Masterl, tovarniški delavec, 35 let. — Ivan Trampuš, krošnjar, 67 let. — Ciril Pirnat, sin paznika prisilne delavnice, 35 dni. — Viktor Starin, stavec, 32 let. — Brigita Pistotnik, delavčeva hči, 8 let.

— **S trebulhom za kruhom.** V torek se je z južnega kolodvora odpeljalo v Ameriko 50 Slovencev, 20 Hrvatov in 15 Bolgarov, iz Inomosta je prišlo pa 15 Hrvatov.

— **Nevarni zrakoplov.** V nedeljo ob pol 9. zvečer je priletel goreč balon na vrt hotela Union. V trenutku, ko je padel, se je plamen dvignil 5—6 metrov visoko, iskre so letele 5 metre na okrog po zraku. Ko bi balon priletel na bližnjo streho, kjer je polno sena, zraven špirit, petrolej itd., bi bila vsa Dunajska ali Miklošičeva cesta v plamenu. Kompetentna oblast naj take šale v bodoče prepove.

— **Nezgoda.** V Mostah pri Ljubljani je žena delavca Celar v sredo zjutraj kuhala mleko. Osemletni sinček Franc je mater potegnil za krilo, mati se je obrnila in po nesreči obšla otroka z vrelin mlekom. Hudo poškodovanega otroka so prepejali v deželno bolnico.

— **Vsled pijanosti.** V Zagorju ob Savi se je 22 letni delavec v kamnolomu, Peter Laznik, v pijanosti s samokresom ustrelil v prsi. Poškodovan se je zelo nevarno.

— **Požar.** V ponedeljek pozno zvečer so spravljali pri Jeskarju v Vrbovem pri Ilirski Bistrici seno. Gospodar Jeskar je šel s petrolejko pod streho, kjer je imel shrambo za seno. Petrolejko je obesil na zid. Jedva prično spravljati seno, kar zadene s senenimi vilami v svetilko. Seveda je bilo v trenutku vse v ognju. Zgorelo je štirim gospodarjem do malega vse in sicer Jeskarju, Štefku, Antonovcu in bistriškemu gozdnemu čuvaju Logarju. Ilirsko-bistriško gasilno društvo je neumorno delalo od 10. zvečer do 2. po polnoči. Le spretnosti gasilcev se je zahvaliti, da ni celo Vrbovo pogorelo. Pogorelci so bili le za neznatne svote zavarovani.

— **Prepoden tat.** Popoldne dne 23. julija sta se priklatila v vas Mačkovec pri Novem mestu dva neznanca. Eden izmed njiju se je vtihotopil v hišo Antona Blažiča, drugi pa se je medtem skril v obcestni grm. Ko je prvi v sobi po omari obleko pregledaval, je prišla domov Blažičeva žena. Tat je pobegnil skozi okno in odnesel s seboj samo denarnico s 60 vinarji. Na vpije Blažičeve so se za postopacema spustili mlatiči s sosedovega poda in vjeli onega, ki je bil v sobi. Odvzeli so mu delavsko knjižico in nož, s katerim je grozil. Omenjena delavska knjižica se glasi na ime krojača Miha Hudoklena iz Starega grada, ki je zaradi tatvine predsedal že 21 let po ječah in je meseca maja prestal sedemletno ječo. Njegov tovariš je bil kakih 30 let star, črno obločen in bolj majhne postave ter je srečno odnesel pete.

— **Neljuba usoda.** Včeraj smo poročali o nekem fantu, ki se je hotel odpeljati v Ameriko ter se ogniti vojaški dolžnosti, a so ga na južnem kolodvoru pred odhodom vlaka prijel. Fant je prvotno rekel, da je Anton Troha in da je doma iz Blok. Ko je bil že v zaporu, je prišla od orožništva brzojavka, da je 19letni Jakob Mlakar iz Babnega polja pri Starem trgu v loškem okraju ukradel 480 K ter šel proti Ljubljani. Ko so fanta nato natančneje zaslišavali, je priznal, da je on Mlakar, katerega zasleduje orožništvo zaradi tatvine. Fant se bo moral zagovarjati zaradi treh pregreškov.

— **Izgubila je zasebnica** Marija Črtaličeva hranilnično knjižico mestne hranilnice z vlogo 4 K. — Stražnik Matija Godicelj je našel žimnato blazinico za na okno, katero dobi lastnik nazaj na osrednji policijski stražnici.

— **Promenadni koncert** »Slovenske filharmonije« bo ob ugodnem vremenu danes od pol 7. do pol 8. zvečer v »Zvezdi«. — Spored: 1. Parma: »Straža ob Savi«, koračnica. 2. Adam: »Kronski biseri«, uvertura. 3. Förster: »Pesem koroških Slovencev« in »Ipavec« Lastovici v slovo, pesem. 4. Boito: »Mefistofeles«. 5. Rimel: »Indian Song«. 6. Offenbach: »Hofimanne pripovedke«.

Štajersko.

— **Za »Zarjo«!** V Celju in Štoreh smo priredili rdeči teden za »Zarjo«. Agitacija je bila izborna in kar je glavno, ostala ni brezuspešna. Z veseljem povdarjamo tudi, da se naša »Vzajemnost« zelo lepo razvija. Uspehi rdečega tedna kakor tudi razvoj »Vzajemnosti« so nam krepko bodrilo k nadaljnjemu delu.

— **Pri kopanju je utonil.** Iz Celja nam poročajo: Čuvaj južne železnice v Štoreh pri Celju se je šel kopat v Voglajno in utonil. Bil je star 28 let, zapušča vdovo, ki je v drugem stanu, in enega otroka. Svarimo pred kopanjem v Voglajni, ker je zelo nevarna voda zaradi globokih tolmunov. Voglajna je tudi zelo mrzla in ne posebno čista.

— **Nezgoda.** Rudarjeva žena Pavla Slokanova si je 27. t. m. ob 7. zjutraj zlomila nogo, ko je nesla premož domov. Pot iz rudnika do ceste je tako zanemarjena, da je naravnost čudno, da se ni na tej poti primerilo že več nezdod. Čas bi že bil, da popravi vodstvo rudnika to stezo.

»Ljubček, ali ne bi bilo bolje, da bi bila posteljica poleg tebe, bližje registra?«
Premaknil sem jo, ampak zapletel sem se v preprogo in zbudil otroka. Nato sem zopet zaspal, a žena je tolažila bolnega otroka. Ampak kmalu so dospеле sledeče besede skozi meglo moje dremote kakor oddaljeno mrmranje na moje uho:
»Mortimer, če bi imeli malo gosje masti! Daj, pozvonil!«
Napoli v sanjah sem se skobacal in stopil na mačko, ki je živahno protestirala in ki bi bila zato prejela brco, da je ni prestregel stol.
»Ampak Mortimer, čemu prižigaš plin in dramiš otroka!«
»Ker bi rad vedel, kako sem se udaril!«
»Potem poglej še stol, gotovo si ga polomil! Uboga mačica, kako lahko —«
»No, o mački raje molčimo. Vse to bi se ne bilo zgodilo, če bi bila ostala Mary tu in oskrbela reči, ki spadajo bolj v njeno področje kot v moje.«
»Mortimer, sramuj se teh besed. Žalostno je, da se braniš celo teh malenkosti v strašnem trenutku, ko nama otrok...«
»Saj storim vse, kar želiš. Ampak s tem zvonom ne zbudiš žive duše, in vse spi. Kje je gosja mast?«
»Na ognjišču v otroški izbi. Če greš tja, vprašaj Mary!«
Prinesel sem gosjo mast in zopet legel v posteljo.
Ni trajalo dolgo, pa me je spet poklicala:
»Mortimer, nerada te motim; ampak prehladno je tu, da bi namazala otroka. Daj, prosim te, zakuri. Saj je treba le podžgati.«

— **Samomor.** Iz Hrastrnika nam poročajo: 26. t. m. se je obesil z jermenom na neko drevo rudarjev sin, 18letni Feliks Šinkovc. Vzrok samomora ni znan.

— **Ogenj v trgovini.** V Mariboru je nastal v nedeljo proti 2. zjutraj v trgovini Karola Haberja v Tegetthoffovi ulici ogenj. Ogenj se je, preden so ga zapazili, že močno razširil. Ljudje so pred prihodom požarne brambe ogenj omejili. Škoda znaša več tisoč kron, ker je ogenj uničil precej blaga, veliko pa ga je postalo nerabljivega. Kako je nastal ogenj, tega še ne vedo.

— **Brata umoril.** V Zavrču blizu Ptuja je bil pri svojih starših na dopustu infanterist Janez Bezjak iz Maribora. V nedeljo je pil v Savecovi gostilni in se tam skregal z nekaterimi fanti. Potegnil je bajonet in hotel planiti nad nje. Njegov brat Franc ga je hotel zadržati. To je Janeza razjezilo in je brata trikrat z bajonetom sunil v vrat. Franc je vsled ran drugi dan umrl. Razen tega je pobesneli vojak še z bajonetom ranil brata Jakoba in Martina Znidarčiča in Elizabeto Vajdovo. Bratomorilca so zaprli.

— **Pri kopanju konj utonil.** V Vuzenici je t. dni 20letni Hölblnov hlapec Bogomir Pokršanek gnal v Dravo umivati konje svojega gospodarja. Enega konja je jahal po vodi. Naenkrat je prišel v globok vrtinec in valovi so ga potegnili s konja. Padel je v vrtinec in utonil. Trupla še niso našli. Konj iso se rešili.

— **V bližini Spodnjega Dravograda** je v Dravi pri kopanju utonil 10letni sin mizarkega mojstra Lesjaka.

— **Oče in sin.** V Sromljah pri Brežicah sta se hudo skregala oče in sin Helhar. Oče je svojega malopridnega sina, za katerega je moral plačati več dolgov, precej trdo prjel. Sin je pa zato očeta pretepal in ga hudo poškodoval. Sodnija bo imela zadnjo besedo.

— **Požig.** V bližini Brežic je v eni zadnjih noči zgorela viničarija posestnika Rudolfa Rečerja. Posestnik ima veliko škodo. Ker v hiši ni nikdo stanoval, sumijo, da je zažgal kdo iz zlobnosti.

Koroško.

— **Požig iz maščevanja.** V torek je pogorelo posestvo pri »Kovaču« v okolici Volšperka. Ogenj je uničil vse, lastnik in najemniki so si rešili komaj nekoliko obleke. Ogenj je bil podtaknjen iz maščevanja. Storitcu so že na sledu. Škoda znaša čez 4000 K, zavarovalnina je malenkostna.

— **Svoje dete je hotela umoriti.** V Holmiču je vrgla služkinja neke ogrske rodbine, ki je tam na letovišču, novorojeno dete v stranišče. Slučajno je prišel takoj po zločinu na stranišče hišni gospodar, ki je slišal lahno tarnanje otroka. Posrečilo se mu je, da je rešil otroka še živega. Otroka so oddali v bolnišnico, služkinjo pa so zaprli.

Imenovanje okr. šolskih nadzornikov na Goriškem.

Zadnje čase se liberalno časopisje zelo bavi z imenovanjem goriškega nadzornika. Ob kvaliteti slovenskega liberalizma nam je lahko vseeno naj je nadzornik klerikalec ali pa liberal; kakor od prvega tako tudi od drugega ne moremo bogve kaj dobrega pričakovati v prospeh ljudskega šolstva, kajti vsak novoimenovani nadzornik brez izjeme ne čuti več z učiteljstvom, ampak postane koj vladni podrejen, da celo špijon socialno naprednega učiteljstva.

V osebnosti goriških nadzornikov se ne bodedo spuščali, toda povedali bodedo odkrito svoje mnenje onim, ki so glavni povzročitelji tega in ki vpijejo in kričijo v prepoznih urah po liberalnem časopisju.

Da je postal prejšnji šolski nadzornik žrtev, ni pripisovati toliko uspehu klerikalne stranke in nje voditeljem, ampak nasprotno — liberalnemu učiteljstvu.

Pretežna večina goriškega učiteljstva caplja paralelno z gnilo liberalno stranko. V kakem položaju se nahaja danes goriška liberalna stranka, ve že vsakdo, in le učiteljstvu se jma zahvaliti, da sploh še eksistira, pravimo učiteljem, ki so v resnici zadnji pionirji te opešane, in pod kuratelo se nahajajoče stranke.

O padcu bivšega nadzornika hočemo na kratko in objektivno dokazati, da so faktično le oni povzročitelji, ki sedaj kričijo in vpijejo po svojem liberalnem glasilu, iz katerega pridno zajema tudi »Učit. Tovariš« in »ugleden« učiteljski »Dan«.

Prejšnji goriški okr. šolski svet je bil v liberalnih rokah, po zadnjih volitvah pa je prešel v klerikalne. Samoobsebi umevno, da klerikalci izkoriščajo vsako javno korporacijo v prid svoji stranki in odstranjujejo na lep ali na podel način vse to, kar ne diši po klerikalizmu. Tako tudi niso mogli trpeti v svoji sredi naprednega nadzornika ter se vprii od najbolj zarobljenega zastopnika okr. šol. sveta pa do vrhovnega poglavarja Gregorčiča na merodajnih mestih s sredstvi, ki se jih poslužujejo le klerikalni inkvizitorji, ponovnemu imenovanju prejšnjega nadzornika, za kar o bili vže naprej gotovi, da se jim posreči umazana nakana. Kratko rečeno: imenovanje šolskega nadzornika je mnogo odvisno od zastopnikov okr. šolskega sveta. Da bi bil okr. šolski svet napreden, bi bil brezdvomno prejšnji nadzornik zopet imenovan za nadaljnji šest let.

Kdo pa je kriv, da je sedanji okrajni šolski svet klerikalen? Edino le liberalna stranka in njeni zaupniki — učitelji. Liberalna stranka ni še nikoli nič pametnega in koristnega storila v prid ljudstvu in njega izobrazbi. Ona se po kaže v svojem »delovanju« le ob času volitev in še takrat tako klavirno. Pri zadnjih volitvah v goriški okr. šolski svet se sploh ni vdeležila agitacije ter je vso stvar prepustila svojim zaupnikom — učiteljem, ki se ravnaajo po njej ter so od daleč pričakovali izid volitev. S svojo liberalno lenobo so toliko dosegli, da je na vsej črti propadla lista liberalnih kandidatov.

Iz tega sledi, da goriška liberalna stranka z večino svojih zaupnikov in propagatorjev učiteljev rapidno propada. Učiteljstvo si je pa v tem zadalo nož na prsi in bolečine bode kmalu občutilo v svojih vrstah. Navdušenje med učiteljstvom za liberalno stranko bodo pojemale; pojavljali se bodo strahopetci in pota goma zahajali v slomskarijo. Napredna organizacija se bode krčila, slomskarija pa rastla in to le po zaslugi liberalnih učiteljev.

Trdimo pa lahko, da prvi povod za širjenje slomskarije na Goriškem je dalo učiteljstvo goriškega okraja v okrilju liberalne stranke. To naj si posebej dobro zapomni agrarno-liberalni učitelj. Temu okuženemu okraju bosta gotovo sledila še ostala dva okraja, ki nista mnogo na boljšem.

Značilno je, da so izmed goriških nadzornikov ostali vsi na svojem mestu razen Finžgarja; saj se tudi drugi štejejo za naprednjake. To pa je drugače! Da si šolski nadzornik že naprej zasigura svoje mesto, mora biti prijazen s klerikalno stranko in sicer na ta način, kakor delajo nekateri nadzorniki, da ob času inšpekcije kakega učitelja, obiščejo pred ondotnega g. župnika in se »dostojno« informirajo o dotičnem učitelju.

Goriško.

— **Veselica v prid »Zarje«.** ki jo je priredila okrajna organizacija v Gorici preteklo nedeljo v Podgori, se je obnesla nad vse pričakovanje, tako v moralnem, kakor — upamo vsaj — tudi v gmotnem oziru. Že ob 2. popoldne so se začeli zbirati sodrugi iz raznih krajev na veseličnem prostoru. Posebno v častnem številu so se udeležili veselice sodrugi iz Selkana, čeravno so znatno oddaljeni od veseličnega prostora; ravno tako so prikorakali korporativno sodrugi iz Vrtojbe, Andreža, Sovodenj in drugih bližnjih vasi. Nekoliko pred 3. uro so dospeli na kolesih v lepem številu furlanski sodrugi iz Ločnika. Moše in iz ostale furlanske okolice; mnogo jih je prišlo tudi v vlakom in peš; Goričani so nas tudi iznenadili s svojo mnogoštevilno udeležbo. Ob 3. popoldne so se zbrani sodrugi uvrstili v vrste ter z godbo in rdečo zastavo na čelu odkorakali po Podgorskih ulicah ob zvokih godbe, ki je svirala mednarodno in delavsko himno. Kar nemo so gledali nasprotniki dolgi delavski spreved, ki ga je tvorilo delavstvo slovenske in italijanske narodnosti, ki si je bilo še pred kratkem v lasih vsled šovinistične gonje od ene in druge strani. Ko se je spreved vrnil na veselični prostor in ko se je ljudstvo

MARK TWAIN:

Davica v rodbini Mac Williamsa.

(Konec.)

Dejal sem, da je še upanje, dokler je življenje.

»Upanje! Mortimer, nič več ne veš, kaj govoriš, nič več, kot novorojenček! Daj — tu stoji žilčka na uro! Na uro! — Kakor da imamo čas vse življenje, da otmemo otroka! Mortimer, brž, brž, daj ubogi stvarci veliko žlico polno, pa brž, brž!«

»Ampak, predraga, velika žlica utegne...«
»Ne tiraj me v obup! Da, da, tako, moj ljubček; slaba, grenka je medicina, ampak dobra za Klarico, za maminega ljubčka in te ozdravi. Tako, tako, le položi glavico mamici v naročje in zaspi in kmalu — oh, Mortimer, ne vem, če otrok dočaka jutra! — Mortimer polno veliko žlico vsake pol ure — oh. Otrok mora zavžiti tudi beladono, vem — in akonit! Poljši, Mortimer! Daj, da sama opraviim, za take reči nisi.«

Nato sva legla v postelj in postavila otrokovo postelj poleg žene.

Ceremonije so me utrudile in po dveh minutah sem že zaspal. Žena me je zbudila.

»Dragec. Ali je kurljava odvita?«

»Ne.«

»Sem si mislila! Prosim te, odvi! jo takoj, v sobi je hladno.«

Odvil sem in takoj zopet zaspal. Ne za dolgo.

Skočil sem kvišku in podžgal. Potem sem brezupno sedel.

»Mortimer, nikar ne sedi, da si od mraza ne nakoplješ smrti. Leži v postelji!«

Ko sem se spravil v posteljo, je dejala: »Prosim te, daj poprej še otroku zdravila!«

Tudi to sem storil. Moja žena je otroka, ko je zaspal, slekla in ga namazala po vsem telesu z gosjo mastjo. Kmalu sem zopet zadremal, ampak kmalu sem moral zopet iz postelje.

»Mortimer, preprih čutim. Nič ni za to bolezzen slabšega od prepiha. Prosim te, pomakni posteljico bližje ognja.«

Ubogal sem in zadel zopet ob preprogo, ki sem jo treščil v ogenj. Žena je planila iz postelje, da jo otme in pri tem je padlo nekaj besed. Potem sem zopet nekaj sekund spal in sem vstal, da pripravim za otroka lanen obklad.

Les hitro gori. Vsakih dvajset minut sem vstajal, da sem nakladal na ogenj in žena je izkoristila priliko, da je okrajšala odmore za medicino za deset minut, kar ji je bilo v veliko zadoščenje. Vmes sem časi še reorganiziral laneni obkladek in pokladal gorčične in druge obliže otroku na telo, kjer je bilo še kaj prostora. Proti jutru so drva pošla in žena me je prosila, da grem v klet ponje.

»Ljuba moja,« sem pripomnil, »to je huđa reč in mislim, da je otroku v tem oblačilu obližev in obkladkov toplo dovolj. Ali napravimo še nov obkladek...«

Prekinila me je, preden sem izgovoril. Potem sem znašal drva iz kleti in se vlegel na uho in zasmrčal kakor človek, ki je truden do smrti. O belem dnevu sem šele začutil roko na plečih, ki me je zbudila. Žena mi je strmela v

obličje in lovila sapo:

»Vse je končano — vse! Otroku se poti! Kaj sedaj?«

»Za božjo voljo, kako si me prestrašila! Ne yem, kaj sedaj. Mogoče vzameva Klarico iz postelje in jo postaviva na prepih?«

»Tepec! Niti minute ne smeva zamuditi! Stopi do zdravnika! Stopi sam! Reci mu, da mora k nam, živ ali mrtev!«

Izvekel sem ubogega, bolnega moža iz postelje in ga pripeljal domov. Pogledal je otroka in dejal, da ne umre. Zame je bila to neizreklija radost, ampak moja žena se je tako raztogotila, kakor da bi ji bil zdravnik zabrusil žaljivko v obraz. Potem je dejal, da otrok poključuje, ker ga kaka stvarca žgače v grlu. Moja žena bi mu bila po teh besedah kmalu pokazala duri. Potem je izjavil doktor, da pospeši kašelj in odstrani vzrok. Dal je otroku sredstvo, ki je povzročilo hud kašelj, in takoj je izbljuval nekaj drobčev lesa. »Otrok nima davice«, je dejal, »glodaj je smrekov les ali kaj podobnega, pa mu je obtičalo nekaj iverja v grlu; nič nevarnega.«

»To rad verjamem,« sem pripomnil. »Narobe, terpenin, ki je v smrekovem lesu, je celo koristen zoper nekatere otroške bolezni. Moja žena Vam lahko pove.«

Ampak žena ni nič povedala, ogorčena se je zasukala in odšla iz sobe; in od tedaj je do godek v najinem življenju, ki ga nikoli ne omejnjava. Od tedaj živiva v neskaljeni harmoniji.

(Ker ima le malo zakonskih mož take izkušnje kakor gospod Williams, je menil pisatelj, da se bodo čitatelji zastran novosti nekoliko zanimali zanje.)

Vredilo okoli miz, je sdrug Kamaoli v imenu veseličnega odbora pozdravil navzoče ter se zahvalil za mnogoštevilno udeležbo. Za njim sta govorila sodrug dr. Tuma v slovenskem in sodrug Tuntar v italijanskem jeziku. Pojasnila sta pomen delavskih veselici in njih namen; očrtala demagoško narodnjakov ene in druge narodnosti in njih postopanje kadar gre za izboljšanje delavskih razmer, kar smo imeli priložnost opazovati pri zadnjem zidarskem štrajku v Gorici. Končno sta pozivljala delavstvo, naj nadaljuje svojo pot emancipacije na političnem in na gospodarskem polju, združeno pod rdečo zastavo internacionalizma. Burni pozdravi in živio klici socializmu od vseh navzočih so odgovarjali govornikom. Potem se je pričela veselica, pri kateri so sodelovali delavski pevski zbori iz Podgore, Solikana in Gorice, ki so za svoj krepki in izvrstni nastop želi obilo aplavza. Po veselici se je pričel ples, ki je trajal v pozno noč.

Istra.

— **Predavanje v »Delavskem domu«.** Iz Pulja nam poročajo: V nedeljo je predaval sodrug Haramina v Delavskem domu o krščanstvu in socialnem razvoju. Predavanje je bilo nad vse pričakovano dobro obiskano. Sodrugi Haramina ni dokončal v nedeljo svojega referata, čeprav je govoril pet četrt ure, temveč bo predavanje nadaljeval v najkrajšem času. Zato že danes vabimo vse sodruge, da se udeležijo prihodnjega predavanja v še večjem številu. V nedeljskem predavanju je pojasnil sodrug Haramina zgodovinski razvoj človeštva in njegovo razdelitev v razne skupine, ki so se bojevale med seboj za obstanek. Pri prihodnjem predavanju bo predavatelj razjasnil početki komunističnega krščanstva in njegovo kolerist za ljudstvo, njegovo spremembo v cerkveno spekulativno kapitalistično stranko, ki nima danes drugega pomena, kakor da stoji na strani kapitalizma in militarizma in da zatira delavsko ljudstvo na korist posameznikov. Dalje nam bo predavatelj pojasnil vzroke postanka socializma ter razliko med staro in novo družbo. Snov predavanja je pač taka, da mora zanimati vsakega zavednega delavca, zato pozivljamo vse sodruge, naj pridno agitirajo za obilno udeležbo na prihodnjem predavanju. Sodrugi delavci, ne pozabite, da je le v izobrazbi moči!

Trst.

— **Modrijani pri tržaški tetki** so se zavedli da so plačani od kapitalistov zato, da nastopajo proti delavcem, in so zaradi tega pogreli v svoji torkovi številki staro frazo kapitalističnih spekulativov. V imenovanem številki javka glasilo tržaških inteligenčnih lenuhov proti socialni demokraciji, ki zahteva odpravo akordnega dela. Moč, ki je napisal v imenovanem številki »Edinosti« notico za akordno delo, je brezdvomno prespal vse novodobno delavsko gibanje. Drugače bi ne mogel pisati takih debelih oslarij. Socialna demokracija — pravi — je zaradi tega proti akordnemu delu, ker ne mara, da bi delavci obogatili. Socialna demokracija noče — pravi nadalje — da bi smel delavec dejati, ta kos zemlje je moj, ta hiša je moja, sad mojega znoja in truda. Socialna demokracija hoče, da se veča število onih, ki ne posedujejo ničesar. Zato nastopa socialna demokracija proti akordnemu delu, zakaj kadar bo akordno delo odpravljeno, bo onemogočeno tudi najprijaznejšemu delavcu, da bi zaslužil več kot navadno mezdo. Tej modrosti pripomni »Edinost« nekaj poziv na delavce, češ da naj vse to dobro premislijo. Ako se poda »Edinost« na železnico in med prometne delavce, bo lahko zapazila, da so delavci res stvar dober premislili in si napravili o njej že svoje mnenje. Mi smo ponižni ljudje in priznamo radi, da nismo kos veleumom, ki so se zabarikadirali v okove srednjeveških teorij o akordnem delu. Ampak čemu so neki mnogoštevilni nesocialistični znastveniki zbirali gradivo in dokazali, kako pogubonosno upliva akordno delo na človeka. Čemu so prišli do sklepov, da ustvarja akordno delo zločince in pohablja delavce. Čemu? K »Edinosti« naj bi se bili zatekli in tam bi svoje začetnje izvedeli, da so vsi skupaj veliki tepci in da bi bilo stokrat bolje, ako bi bili razmišljali, če je nos človeku potreben ali ne, kakor da so se pečali »tako pogubonosnim socialnim pojavom, kakor je akordno delo in njegove posledice. In nadalje: Zakaj so nas neki zopet ti nepotrebni sociologi učili, da je kapitalizem vzrok današnje bede, da je obubožanje ljudstva posledica kapitalističnega družabnega sistema, da veleindustrija ubija maloobrt, da velike industrijske krize, ki so posledica prenaplnotenih trgov blaga, vržejo skoro vsako desetletje milijone proletarcev v brezposelnost, v črno bedo, v nezadovoljstvo revščino. Zakaj vse to? Saj vse to ni res! Socialna demokracija je tisti faktor, ki hoče, enostavno hoče, da se število nemaničev poveča, podesetori, da se tako pospeši zmaga socialne demokracije. Nad vse žalostno je, da izve človek vse te modrosti po tolikih letih dela med delavci, po tolikih in tolikih prečitanih knjigah. V koš z vso to staro šaro, v koš z njo in poslušajmo modrijana, ki sedi v narodni palači pred kasarno in se muči z važnimi problemi, pa se mu godi krivica, da se ne more uveljaviti. V podstrešje z Marxom, v ogenj njegov »Kapital«. Adlerja naj se pošlje loviti muhe na akord, Kristan pa naj postane akordni delavec pri trebljenju oslov iz tržaške doline šentflorjanske. Sancta simplicitas! Znanstvene razprave v »Edinosti« o akordnem delu se bodo seveda nadaljevale. Bog ne daj, da ne!

— **Zakaj smo proti akordnemu delu?** Akordno delo ubija delavce telesno in duševno. Pri »Edinosti« ne poznajo teorije, ki uči, da je tudi delovna moč blago, ki je podvrženo enakim zakonom kakor vsako drugo blago. Kakor vsako blago, tako se z rabe izrabljuje tudi delovna moč in izrabljuje se tem prej, čim bolj se rabi. Delavec, ki izrablja svojo delovno silo preveč po-

stane prehitro nesposoben za delo, in čim prej postane nesposoben za delo, tem prej izgubi možnost zaslužka, tem prej postara, tem prej ga pošlje delodajalec na ulico in si najme novega delavca, ki bo sposoben vsvarjati več dela, več bogastva. Delavec, ki dela preveliko ur na dan, si ne more privoščiti dovolj počitka, onega počitka, ki mu bo vrnil del izrabljene moči; gre torej v nevarnost, da postane nesposoben za delo vse prehitro. Tak delavec se fizično preveč utruja, tako da se sled prevelike utrujenosti liti o prostem času ne more posvetiti samozabrazbi. Z eno besedo bi se lahko dejalo, da delavec, ki dela čez svoje moči, postane čisto navadna bestija. Nima časa, da bi se razvedril, nima časa, da bi posvetil nekoliko skrbi svoji družini, bolj in bolj se odtuja vsakemu zmislu za moderne pridobitve človeštva, odtuja se k kulturi in bliži življenju, ki nima na sebi ničesar človeškega, plemenitega. Prevelika utrujenost pospešuje nagnjenje delavca k različnim boleznim, pospešuje pijančevanje in degeneracijo. Akordno delo je pa kakor nalašč ustvarjeno sredstvo za take pogubonosne posledice. Vsi resni sociologi in znanstveniki so se izjavili za odpravo akordnega dela, za znižanje delovnega urnika, kajti — tako je končal neki italijanski sociolog svoj govor na kongresu — vseh nas dolžnost je skrbeti, da ohranimo človeštvo zdravo in čilavo delavno moč proletarijata. Poleg tega je pa še nekaj drugega. Čim več je akordnega dela, tem večje je število brezposelnih delavcev. Brezposelnost pa ni samo velika družabna rak rana, marveč tvori tudi veliko nevarnost za uspeh raznih delavskih zahtev, nevarnost za delavsko emancipacijo. V strokah, kjer se dela na akord, je brezposelnost velika. In ti brezposelni tvorijo takozvano rezervno armado, po kateri seže kapitalist vsikdar, kadar zahtevajo delavci pobojške. Ti brezposelni postanejo kaj kmalu proti svoji volji in od bede prisiljeni krumirji in oškodujejo tako velike množice delavskih družin. Brezposelni delavci so največja nevarnost za delavstvo. Zato je dolžnost delavstva, da skrbi kolikor mogoče za odpravo brezposelnosti. Zato mora zahtevati odpravo akordnega dela, da skuša znižati povsod delovni urnik in da tako odpre mesta za brezposelne delavce. »Edinost«, ako bi se zavedala važnosti teh teorij, ne bi nikdar zagovarjala akordnega dela, zlasti ne sedaj, ko se nahajajo delavci tovarne »Lino-leum« v boju, ki ga vodi N. D. O. za gnotne in moralne pobojške. Ravnatelj tovarne »Lino-leum« lahko žvižga na vse proteste delavcev. Dobro ve, da ima za delo, kakršno se vrši v njegovi tovarni, na tisoče delavcev, ki bi bili takoj pripravljeni krumiriti v slučaju kakšne stavke. Toda ako ne ve vsega tega modrijan pri »Edinosti«, vedo pa to delavci, ki bodo na tako demagoško sredstvo tudi primerno odgovorili: »Edinost« bi prišla rada na pomoč zidarskim mojstrom. Mislila si je, da se bodo zidari sline cedile po lastni hišici in po lastni zemlji, pa da bodo zaradi tega zahtevali zopet akordno delo. Toda »Edinost« naj nam pokaže enega samega delavca, ki si je z akordnim delom prislužil kajžico in njivo. Menimo, da ga ni na vsem svetu niti enega.

Delavsko gibanje.

— **Sarajevski zidarji** stojijo v mezdnem gibanju. Zidarji naj ne iščejo dela v Sarajevu, dokler spor ni poravnal!

Proces proti Jukiću in tovaršem.

Zagreb, 31. julija.

Danes se je nadaljevalo zasliševanje obtožencev, ki v glavnem izjavljajo, da se jim Jukićevi načrti niso zdeli resni in da ga niso smatrali za povsem normalnega. Zelo zanimiva so bila nekatera vprašanja in predlogi zagovornika dr. Prebega, ki se tičejo deloma njegovega duševnega stanja, deloma pa ravnanja policije z njim. Največji vtisk pa je napravila izpovedba 16letnega obtoženca Bubića, ki je dejal, da ima strica pri tajni policiji, kateremu je 14 dni pred atentatom pravil, da je name-ran napad na Cuvaja. Dotični stric mu je pomejše dejal, da bi policijski šef plačal 60 K (!) tistemu, ki bi mu prinesel statut »Narodnega Saveza« v Beogradu.

Začetkom razprave vpraša dr. Prebeg, če je v zapisniku, da je bil Jukić na rokah in nogah uklenjen in da je butal ob steno; dalje zahteva, naj se dožene, če se je v celici kaj posebnega ukrenilo, da se prepreči samomor; dalje naj se konstatira, da je policija preiskovala, ko je že uradoval preiskovalni sodnik in da je ta napravil zapisnik pod sugestijo policije po policijskem zapisniku.

Drž. pravdnik Marković pravi glede na prve pritožbe, da je bilo vse opravičeno, kar se je storilo; zadnje očitjanje dr. Prebega pa imenuje nezaslišano.

Predsednik pravi, da bo pozneje odgovoril na vprašanja dr. Prebega.

Nadaljuje se

zasliševanje Cvijića.

Drž. pravdnik vprašuje, pa ne čaka na Cvijićeve odgovore. Zagovornik dr. Talller protestira proti temu.

Cvijić pravi, da je pač obstajala organizacija napredne mladine, ki pa ni imela ničesar z belgrajsko opraviti. O kakšni tajni organizaciji ni govora.

O »posvetovanjih zaradi atentata« odgovarja kakor včeraj. Takega posvetovanja ni bilo. V protokolih je marsikaj, česar ni dejal.

Dr. Talller: Kako dolgo ste bili pri policiji?

Cvijić: 14 dni.

Dr. Talller: Koliko so Vas zaslišali?

Cvijić: Kakšnih trideset ur, prvič od 9. zvečer do 1. ponoči (15leten fant!). Zaslišavali so nas policijski uradniki, namestnik državnega pravdnika in sam državni pravdnik. (!) Mojih

ugovorov niso poslušali. Protokol sem moral navadno podpisati, ne da bi mi ga bili prečitali.

Dr. Talller: Smatrate li Jukića za normalnega?

Cvijić: Včasih se mi ni zdel normalen. Komično je bilo, če nas je imenoval svoje učence. Smešno se mi je zdelo, da je hotel položiti bombo Cuvaju pod stol.

Dr. Talller: Ali ima Vaša mati dosti za življenje?

Cvijić (v očitni zadregi): Tega — ne vem.

Dr. Talller: Le povejte, to Vas le časti, da vzdržujete svojo mater.

Dr. Prebeg: Kaj je bilo s »Stenjevačko republiko«?

Cvijić: Jukić je razdelil dostojanstva v njej: Bubić bo škof, ker je bil prej pri nekem klerikalnem društvu, Cesarcu je rekel »sveti duh«, Horvatinu policijski šef. Sebe je imenoval »doktor primarij« in rekel, da bo vse norce ozdravil.

Dr. Prebeg: Kdo pa je bil »kralj« v tej »republiko«?

Cvijić: Cuvaj. (Velika veselost.) (V Stenjevcu je norišnica...)

Dr. Prebeg: Pravkar sem zvedel, da je Jukić napravil izgređ, pa da so ga vtaknili v prisilni jopič in odvedli v samotno celico. Prosim predsednika, da preišče to stvar in da doženejo psihiatri, če je to napad blaznosti ali simulacija.

Predsednik prekine sejo za četrt ure.

Potem sledi

zasliševanje Cesarca.

Ne čuti se krivega.

Dr. Prebeg: Najprej naj bi se dognalo, kaj je z Jukićem.

Predsednik: Naložil sem psihiatroma, da ga opazuje.

Cesarec: Jukić mi je nekoč dejal, da izvrši atentat. Rekel sem mu, naj se rajši bavi z literaturo, kakor z anarhizmom... Dijač Affijerović iz Dalmacije me je vprašal, če res nameravam atentat; ko sem mu odgovoril, da jaz ne, ampak da govori Jukić take reči, je dejal, da anarhizem ni naš ideal. Izprva sem imel Jukića za normalnega. Pozneje sem spoznal njegovo pesniško nadarjenost, pa mi je postal simpatičen... Po Kovacsevemu atentatu v Budimpešti je bil Jukić skrajno razburjen.

Predsednik: Ste li čitali v brošuri o dijaškem štrajku, da bodo bombam mogotcev odgovorile bombe hrvaškega naroda?

Cesarec: To je bila v tistih razburjenih dneh doneča fraza.

Predsednik: Vedeli ste, da Jukić nekaj namerava.

Cesarec: Saj je vedno govoril o tem, prav zato nisem verjel.

Predsednik: Ni li Jukić dejal, da bo pobegnil v Srbijo?

Cesarec: To je bil komičen načrt. Hotel je zbežati do Save in se na čolnu odpeljati do Srbije.

Drž. pravdnik: Vi ste Jukiću prigovarjali, naj izvrši atentat.

Cesarec: To ni res. Saj sem moral zatavljati samega sebe.

Drž. pravdnik: Kaj se to pravi?

Cesarec: Za boga! V mlad človek sem, srce imam in kri v žilah, in vidim, da se po Hrvatskem ne cedi med in mleko.

Drž. pravdnik: Kje pa se sploh cedi med in mleko?

Cesarec: V Kanaanu se je cediti. (Veselo.) Razlagal sem Jukiću, da se komisarijat ne odpravi s silo, ampak da se bo sam v sebi zrušil.

Dr. Talller: Kako dolgo ste bili pri policiji?

Cesarec: Eno noč. Potem so me izročili sodišču. Odtod so me odvedli na zasliševanje nazaj k policiji.

Dr. Talller: Tudi to se vjema s kazenskim redom, kaj, gospod državni pravdnik? (Drž. pravdnik molči.)

Po opoldanskim pavzi je poklican oče ustreljenega redarja Borščaka, ki izjavlja, da zahteva 4000 kron odškodnine.

Nato sledi

zasliševanje Bubića.

Ne čuti se krivega. Jukić se mu ni zdel resen in z njegovimi idejami se kot pristaš stranke prava ne strinja. Jukić je zelo nervozen in nestalen človek. Enkrat se n. pr. ogreva za Srbijo, drugič je proti Srbiji, tretjič je pa veleavstrijanec.

Nadalje podaja Bubić uvodoma omenjeno izjavo o policiji, ki je torej vedela, da se pripravlja atentat in — kakor je videti — ni ničesar storila, da bi ga preprečila.

Razprava se ob 3. prekine in jutri nadaljuje.

Samo pri tvrdki

== Glejte skozi proti luči ==

Zadnje vesti.

VOHUNSKI PROCES.

Rovinj, 1. avgusta. Pred tukajšnjim okrožnim sodiščem se je moral včeraj vnovič zagovarjati upokleni 39letni poštni uradnik Friderik Trigari iz Zadra zaradi vojninstva in zapele-vanja k vohunstvu. Pri prvi razpravi meseca aprila je bil Trigari oproščen. Državni pravdnik se je pritožil, in najvišje sodišče je odredilo novo obravnavo, pri kateri je bila javnost izključena. Trigari je bil obtožen, da je vohunil v Pulju po naročilu tuje sosedne države in je skušal zapeljati k vohunstvu pristaniškega čuvaja Dobrilovića. Trigarija so obsodili na šest mesecev težke ječe.

KOLERA NA OGRSKEM.

Dunaj, 1. avgusta. V Czongradskem komitatu sta se primerila zadnji teden dva slučaja kolere. Ker je kraj, kjer sta bila slučaja kolere oddaljen le 40 km od Mako, kjer je glavno taborišče letošnjih velikih manevrov, zato so odredili, najobsežnejše varnostne odredbe. Ako bi se primerili še kakšni slučaji kolere, bi morali odpovedati letošnje manevre.

TURCIJA.

Gibanje Albancev.

Skoplje, 1. avgusta. Albanski voditelji se posvetujejo v vasi pred Prištino. Mnogo med njimi zavzema stališče, da osvobodijo ekslibitana Abdul Hamida iz ujetništva.

Demisija patriarha.

Carigrad, 1. avgusta. Ekumenski patriarh Joahim je zaradi konflikta z mešanim svetom demisioniral.

V zbornici.

Carigrad, 1. avgusta. Včeraj ob 4. popoldne so prišli v zbornico vsi člani kabineta razen predsednika državnega sveta Kjamil-paše in vojnega ministra Nazim-paše. Vlada izroči zborničnemu predsedniku predlog, ki nujno zahteva spremembo 7 člena ustave, tičočega se pravice sultana, da lahko razpusti zbornico. Več govornikov se je prijavilo za besedo o tej točki.

Carigrad, 1. avgusta. Vlada je sporočila zbornici zahtevo, da ji vrne vse njene vojaške predloge, ki so že v razpravi, med temi tudi predloga, ki prepoveduje častnikom pečati se s politiko. Predloge se predlože v oceno najvišjemu vojnemu svetu. Zbornica bo danes obravnavala o tej vladni zahtevi.

Vladne odredbe.

Carigrad, 1. avgusta. Vlada je ukrenila resne odredbe, da ohrani mir in red. Po ulicah patrolirajo ojačeni vojaški oddelki. V vojašnici David-paše je pripravljen polk konjenice. Kakor se čuje, je vlada sporočila mladoturškemu komiteju in liberalni zvezi, da lahko vsakdo nemoteno agitira za svojo stranko, strogo pa se bo kaznoval, kdorkoli bo skušal kaliti mir.

Ministrski svet.

Carigrad, 1. avgusta. Včeraj se je sešel ministrski svet, ki bo sklepal o reformi ustave in jo predložil zbornici v ta namen, da povzroči konflikt.

NESREČE NA VODI.

Devet oseb utonilo.

Neumünster, 1. avgusta. Predvčerajšnjem popoldne je prevrnila nevihta na Einfeldskem jezeru čoln, v katerem je bilo 12 oseb. Devet oseb je utonilo. Med utopljenci je tudi pridigar Klossen iz Kiela s svojima dvema otrokoma in neki inženir s svojimi tremi otroci, ki je utonil pri reševanju otrok.

KARAMBOL NA MORJU.

Novi Jork, 1. avgusta. Popotniški parnik »Rockland« je o polnoči trčil pri Long Islandu ob parnik, ki je vozil premog. Na krovu »Rocklanda« je nastala med 300 popotniki panika. Otroke in ženske so pehali na tla. Slednjic se je posrečilo rešiti vse popotnike na premogovni parnik. »Rockland« je v nevarnosti, da se potopi.

UPOR VOJAKOV V TURKESTANU.

Peterburg, 1. avgusta. Preiskava proti upornim vojakom v Turkestanu je dognala, da so se vojaki dveh bataljonov le navidezno stopili in da so hoteli privabiti oficirje, ker so po prihodu oficirjev vojaki obeh bataljonov napadli oficirje. Vojaki so smrtno ranili z bajonet dvajset oficirjev, 1 so umorili, 1 stotnika so razsekali na kose in 1 podčastnika so zaklali.

POLICIJSKI ŠKANDAL V NOVEM JORKU.

Novi Jork, 31. julija. Igralec Rose, ki je umoril Rosenthala, je izpovedal, da je dobil aretirani policijski lajtnant Becker vsako leto skoraj eno četrtino milijona mark od različnih bordelov in igralnic. Policija je dobivala na leto najmanj 16 milijonov mark. Beckerjev zagovornik je izjavil, da se podere vse upravno poslopje v Novem Jorku, ako bi hotel Becker izpovedati vse kar ve. Vsi aretiranci izpovedujejo silno obtežljivo za novojoško policijo, ki je bila na vseh koncih in krajih podkupljena. Preiskovalni sodnik je rekel Beckerju, da ga pred smrtno kaznijo reši edinole popolna odkritosrčna izpoved o policiji. Ali Becker najbrže ne izdal policije, temveč bo raje pretrpel smrtno kazen.

Novice.

* **Nepotrební izdatki.** Koliko lahko stanejo pijanci človeško družbo, kaže naslednje izjave ubožnega tajnika v Lüdenscheldu, ki ga je priobčila švicarska »Freiheit«: »Za pijanca H. H. smo izdali od 1900 do 1911: denarna podpora 239 mark, rejnina ženi 8 mark, stroški za oskrbo njegovih otrok 4951 mark, v enajstih letih torej 5198 mark; za pijanca F. P. od 1904 do 1911: denarna podpora 1247 mark 78 pfenigov, obleka 45 mark, podpora iz neke ustanove 183 mark 75 pfenigov, v sedmih letih torej 1476 mark 53 pfenigov; za pijanca W. Sch. od 1894 do 1911: denarne podpore 961 mark 39 pfenigov, oskrba

== Glejte skozi proti luči ==

Cenik zastonj in poštne prosto.

v zdravilišču 160 mark 50 pfenigov, bolnišnica za njegovo ženo 55 mark 90 pfenigov, oskrbnina za njegove otroke 1875 mark 16 pfenigov. Tako ne trpe le pijanci sami in njihove družine vsled brezmernega uživanja alkoholnih pijač, temveč vsa družba, ki bi ta denar sicer lahko porabila za koristnejše naprave.

*** Žensko delo na Francoskem.** Iz statistike delovnega urada na Francoskem posnemamo, da deluje poleg 13 milijonov moških tudi 8 milijonov žensk v najrazličnejših poklicih. V zadnjih petih letih je naraslo število moških, ki delajo za 117.000, število žensk pa za 100.000. Žene so zaposlene skoraj v vseh obrtniških strokah, v 222 pa prevladuje število ženskih delavk nad številom moških.

*** Izdatki za angleško mornarico.** Kakor smo že poročali, bodo na Angleškem izpopolnili svojo mornarico. Drago bo plačalo angleško ljudstvo blazne zahteve mornariškega ministra. Mornariško moštvo bodo povišali za 15.000 mož, to bo veljalo 99.000 funtov šterlingov (1 funt šterlingov je 24 K). Za gradnjo ladij je proračunjenih 296.000, za ladjske stroje 315.000, za topove 54.000, za strelivo in torpede 97.000, za letalne stroje 20.000 funtov šterlingov.

*** Agitacija za evharistični kongres.** Predsednica društva naprednih katoličanov, ki se poteguje za ločljivost katoliškega zakona, je dobila sledeče vabilo na evharistični kongres:

P, t, društveno vodstvo!

Agitacijski odbor pod najvišjim pokroviteljstvom Njegovega ces. in kralj. apostolskega Veličanstva cesarja Franca Jožefa I. stoječega 23. mednarodnega evharističnega kongresa, Dunaj 1912, si usoja cenj. društvenemu vodstvu pošiljati vabilo na kongres. Podpisani se prav trdno zanašajo na sodelovanje Vašega odličnega društva, ki je ob patriotičnih prilikah vselej izpolnil svoje mesto. Naše delo ni le versko, temveč tudi eminentno patriotično in bo privabilo udeležence od blizu in daleč in bo v znatni meri razširilo slavo našega starodavnega cesarskega mesta po vsem svetu. K temu bi prijazno sodelovanje z Vaše cenjene strani, za katero prisrčno prosimo, izredno pripomoglo.

Nadvojvodinja Marija Terezija m. p., nadvojvodinja Marija Annunciata m. p., Marija Mauthner pl. Markhof m. p., knežinja J. Trautmannsdorff m. p., dr. Herman Zschokke m. p., pomožni škof tajni svetnik Engelbert Müller m. p. generalni tajnik.

Društvo se je na vabilo odzvalo s sledečim pismom:

Visoko predsedstvo evharističnega zbora!

Vzradoščena, da je visoko predsedstvo povabilo naše društvo na tako ljubezniv način na evharistični kongres Dunaj 1912, lahko sporočam visokemu predsedstvu, da je odbor društva naprednih katoličanov za časovno presodno zakonskega prava sklenil, da se polnoštevno in na prav poseben način udeleži evharističnega kongresa, če dobimo od mero-dajne strani zagotovilo, da se bodo upoštevale naše zahteve po legalizaciji doslej v divjem zakonu živčih ločenih katoliških zakoncev, eventualno z razširjenjem zasilnega civilnega zakona.

Priporočajoč se za blagohoten odgovor ostaja z odličnim spoštovanjem za predsedstvo Leopoldina Poklitar.

Doslej pobožni gospodje in pobožne gospe še niso odgovorile na pismo. Najbrž tudi ne bodo!

Zanimivosti iz zgodovine katoliške cerkve.

5. novembra l. 1414. je bil odprt cerkveni zbor v Kostnici, ki je bil izmed vseh cerkvenih zborov najsijajnejši in najbolj obiskan. Razen cesarja Žige in papeža Ivana XXIII. se je zbralo v lepem mestu ob Bodenskem jezeru še: 33 kardinalov, 5 patriarhov, 47 nadškofov, 145 škofov, 200 prelatov, več kakor 2000 doktorjev in magistror evropskih vseučilišč, 81 kraljevskih odposlancev, 4 volilni knezi, 20 vojvod, 32 knezov, 131 grofov, 171 baronov, 1500 vitezov, 62 poslanikov, 400 svetovalcev državnih mest in 351 odposlanec drugih mest. Kostniški meščan Ulrich Reichenthal, ki je moral napraviti po naročilu mestnega sveta seznamek vseh gostov, je v svojem dnevniku napisal, da je bilo v času cerkvenega zbora več kakor 50.000 tujcev v Kostnici. Od teh je bilo približno 30.000 slug odličnih svetnih in duhovniških mogotcev. Razen teh 50.000 je prišlo nešteto igralcev, vlačug in vsakovrstnih razuzdanih pustolovcev. Med cerkvenim zborom je bilo »zaposlenih« razen stalnih stanovalk po javnih hišah, še približno 1500 »usmiljenih žen«, ki so delale vse izvrstne kupčije. Prirejali so razkošne sijajne veselice, na katerih so kazali svoje bogastvo posvetni in dohuvniški dostojanstveniki, in na katerih so se v zapravljenju kosali medsebojno. S polnimi rokami so razsipali zlato in srebro, reveži so obogateli, bogatinci so obubožali, vlačuge so postale dame, dame vlačuge, vsa Kostanca pa pravcata Sodoma in Gomora.

Leta 1509. je pridigoval na Dunaju dr. Filip Turrianus, komtur somastana pri Sv. Duhu pri mestnih vratih ob Kärntnerici zoper sleparstvo z odpustki. Menih Jakob iz reda Cisterciencov je pa grmel v Petrovi cerkvi zoper čaščenje svetniških ostankov. Rekel je: »Duhovniki varajo ljudstvo, ker izdajajo konjske kosti za kosti svetnikov.« Menih Teobald je iz prižnice nunske cerkve pri sv. Lovrencu rekel: »Vsak dunajski far ima lastnega konja, na katerem jezdi v peklo.« Razkošno življenje duhovnikov krepko označuje ljudski pregovor, ki je nastal v istem času: »Kdor se hoče enkrat imeti dobro, naj zakolje piško; kdor se hoče imeti eno leto dobro, naj vzame ženo; kdor pa se hoče imeti vse svoje življenje dobro, naj postane far!«

Ko se je pričel širiti Lutrov nauk po Nemčiji, je dobil krepak odmev tudi po vseh naših deželah. Ljudstvo se je bilo naveličalo biča iz Rima in je željno sprejemalo čisti, neskaljeni evangelijski nauk. Le to so verovali, kar je bilo napisano v evangelijskih, ne pa one potvarjene vere, ki so jo zmesili iz vraž in verskih naukov učenjaki v Rimu. Kmetje, meščanstvo, plemstvo se je z navdušenjem oklepalo prvotnih evangelijskih naukov, protestantski pridigarji so govorili iz cerkvenih prižnic. Tedanji avstrijski vladar Maksimilijan II. je bil naklonjen protestantom, ali po njegovi smrti 1576. l. so dobili na dvoru velik vpliv poslušni služabniki Rima. In sedaj se je pričela divja, nečloveška gonja proti nekatoličanom. Španski jezuitje so prišli na Avstrijsko, da pripeljejo izgubljene ovčice zopet v naročje cerkve. Ali to niso bili mirni, potrpežljivi oznanjevalci ljubezni božje, temveč strah in groza je spremljevala njihov prihod. Kjerkoli so zaslišali prebivalci, da jih hočejo napraviti zopet katoliške, tedaj so bili pripravljeni na rop, muke, oskrunstvo, vedeli so, da bodo morali zapustiti dom, ako se ne uklonijo. Kjer niso jezuitje ničesar opravili, tje so prilomastili dragunci, sirovi in brezobzirni, ter so toliko časa ostali v hiši in jih je moral gospodar brezplačno preživljati — dokler ni klonil gave pod rimski jarem. Dragunci so si preganjali dolgačas s tem, da so oskrunili njegovo ženo in njegove hčere. Jezuitje so dosegli, da so v vseh mestih, trgih in vaseh oblasti izdale naslednji razglas: »Nekatoličani ne smejo izvrševati nobenega obrta, rokodelstva, nobene trgovine i. t. d. Noben katoliški župnik ne sme pokopati nekatoličana, ali cerkvene in pogrebne pristojbine mora plačati vzlic temu. Ako se nočejo spreobrniti ubožci v ubožnicah, tedaj naj se izžene iz ubožnic.« Kdor je ostal trden in ni hotel postati katoličan, tega so mučili na natezalnici, ali obesili, utopili, obglavili. Mnogim so pčrezali ušesa in nosove, največ so jih pa pregnali iz dežele. V teku enega desetletja so z nasilstvom zatrli protestantizem na Avstrijskem.

Odgovorni urednik Fran Bartl.

Izdaja in zalaga založba »Zarje«.

Tiska »Učiteljska Tiskarna« v Ljubljani.

Najnovejše! Najnovejše!

Maksim Gorkij

„Mati“.

Cena K 4.—.

To pohvalno delo slavnega ruskega pisatelja je izšlo te dni. Dobiva se po vseh knjigarnah, kakor tudi v založbi »Zarje« v Ljubljani, ki je knjigo založila in izdala.

M. Zor, Ljubljana, Sv. Petra c. 38.

oblastveno kcesloniran pokončevalec podgan, miši in mrčes.

Priznalno pismo:

Podpisani potrdim, da je gospod Miroslav Zor izvršil v moji hiši št. 37 in pripadajočem gospodarskem poslopu pokončanje miši in podgan, in sicer potom nastavljenja strupenih pastij. — Tekom osmih dni in še preje ni bilo čutiti nobene živali več. Z uspehom sem zelo zadovoljen ter priporočam gosp. M. Zora v navedeni lastnosti.

Glince, 20. dec. 1911.

Josip Tribuč.

Bioglobin

zdravniško priporočeno

dijetično sredstvo.

Kri tvoreča pijača izvrstnega okusa.

Odlično jačilno in krepilno sredstvo za mlade in stare.

V steklenicah po 3 K 50 vin. in 2 K v vsaki lekarni.

Poglejte na drugi strani!

Poglejte na drugi strani!

Kavarna „Central“.

Danes in vsak dan

vso noč

KONCERT

nanovo došlega dunajskega damskega elitnega orkestra.

Z velespoštovanjem

Štefan Miholič,
kavarnar.

Martin Kralj

čevljar in izdelovalec gornjih del Ljubljana, Wolfova ulica 12

se priporoča za vsa v svojo stroko spadajoča dela, ki jih izvršuje hitro, točno in solidno.

Tobakarne oziroma prodajalne „Zarje“ v Trstu so:

Južni kolodvor.
Ficke, Kasel Silos pred vhodom v prosto luko.
Moze, ulica Miramar 1.
Beden, ulica Madonnina št. 2.
Gostilna Internacional, ulica Giovanni Boccaio št. 25.
Lavrenčič, trg pred Kasarno (Piazza Caserma).
Pipan, ulica Ponte della Fabra.
Gramaticopulo, Piazza Barriera.
Bruna, ulica del Rivo.
Raitinger, Riva Grumola št. 20.
Hoeltl, trafika na državnem kolodvoru.
Bajc, ulica Geppa.
Kovač Antonija prodajalna v Sv. Križu.
Muraro Matej, Via Sette Fontane 14.
Geržina, Rojan.
Benussi, Gretta.
Skladišče II. kons. zadrug na Belvedere.
Artuš, Belvedere 57.
Sekovar, Piazza Caserma.

Tužnim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem prežalostno vest, da je naša iskreno ljubljena mati, stara mati in tašča, gospa

Marija Seunig

zasebnica

danes zjutraj ob 4. uri, v starosti 86 let, previdena s tolažili svete vere, mirno in vdano preminila.

Pogreb nepozabne rajnice se vrši v petek, dne 2. avgusta t. l. popoldne ob 5. uri iz hiše žalosti, Marijin trg št. 2, na pokopališče k Sv. Križu.

Posmrtna maše se bodo služile v raznih cerkvah.

Bodi ji prijazen spomin!

V Ljubljani, dne 31. julija 1912.

Žalujoči ostali.

Venci se na željo rajnice hvaležno odklanjajo.

I. slovenski pogrebni zavod Jos. Turk.

20 tesarjev sprejme takoj

stavbno podejtte „Alpenländische Baugesellschaft“, Ljubljana, Ambrožev trg šte. 3.

Naznanilo prodaje.

Vsled sklepa upniškega odbora in dovolila c. kr. deželne sodnije v Ljubljani se

trgovina trvdke Franc Souvan sin v Ljubljani na Mestnem trgu

sedaj nadaljuje ter se vse v konkurzno maso te trvdke spadajoče manufakturno in modno blago,

kakor: moške in žensko suknjo, svila, preproge, odeje, zastori, zagrinjala, linolej, pletenine, bela kotenina, platno, podloge itd.

prodaja po zelo nizkih cenah.

Prodajalo se bode vsak dan od 8. do 12. dopoldne in od 2. do 7. popoldne izvzemši ob nedeljah in praznikih.

V Ljubljani, dne 25. julija 1912.

Dr. Fran Tekavčič

odvetnik v Ljubljani kot upravnik konkurza.

„Zarja“ se prodaja v Ljubljani po 8 vin.

v naslednjih tobakarnah:

Južni kolodvor, na peronu.
Pirnat, Kolodvorska cesta.
Zupančič, Kolodvorska cesta.
Blaž, Dunajska cesta.
Sterkovič, Dunajska cesta.
Fuchs, Marije Terezije cesta.
Tivoli, na žel. prel. pri Nar. domu.
Šubič, Miklošičeva cesta.
Senk, Resljeva cesta.
Kanc, Sv. Petra cesta.
Treo, „
Kušar, „
Podboj, „
Bizjak, Bahoričeva ulica.
Remžgar, Zelena jama.
Sveteč, Zaloška cesta.
Sešark, Selenburgova ulica.
Suhadole Anton, Zelena jama 50.

Dolenec, Prešernova ulica.
Pichler, Kongresni trg.
Ušeničnik, Zidovska ulica.
Kleinstein, Jurčičev trg.
Wisiak, Gospodska ulica.
Stiene, Valvazorjev trg.
Košir, Hilšerjeva ulica.
Sušnik, Rimska cesta.
Klanšek, Tržaška cesta.
Elsner, Kopitarjeva ulica.
Blaznik, Stari trg.
Kustrin, Breg.
Sever, Krakovski nasip.
Državni kolodvor.
Križaj in Kotnik, Šiška
Likar, Glince.
Jezeršek, Zaloška cesta.